

Sygn. akt IV Pa 19/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 czerwca 2015r.

Sąd Okręgowy w Siedlcach IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SSO Elżbieta Wojtczuk

Sędziowie: SO Katarzyna Antoniak (spr.)

SO Jacek Witkowski

Protokolant st.sekr.sądowy Dorota Malewicka

po rozpoznaniu w dniu 24 czerwca 2015 r. w Siedlcach

na rozprawie

sprawy z powództwa B. P.

przeciwko Sądowi Okręgowemu w Siedlcach

o zaległe o wynagrodzenie

na skutek apelacji powódki B. P.

od wyroku Sądu Rejonowego w Siedlcach IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 2 marca 2015r. sygn. akt IV P 139/14

I. oddala apelację;

II. odstępuje od obciążania powódki B. P. kosztami zastępstwa procesowego za drugą instancję.

Sygn. akt: IV Pa 19/15 **UZASADNIENIE**

Wyrokiem z 2 marca 2015r. Sąd Rejonowy w Siedlcach oddalił powództwo B. P. skierowane przeciwko Sądowi Okręgowemu w Siedlcach o wynagrodzenie oraz odstąpił od obciążania powódki kosztami procesu.

Rozstrzygnięcie to było wynikiem następujących ustaleń i wniosków Sądu Rejonowego:

W pozwie z 27 marca 2014r. powódka B. P. domagała się zasądzenia od pozwanego Sądu Okręgowego w Siedlcach kwoty 27 642,25 złotych z ustawowymi odsetkami: od kwoty 4 747,67 złotych od 1 stycznia 2012r. do dnia zapłaty, od kwoty 10 232,67 złotych od 1 stycznia 2013r. do dnia zapłaty oraz od kwoty 12 661,91 złotych od 1 stycznia 2014r. do dnia zapłaty tytułem równowartości niezwaloryzowanego wynagrodzenia w latach 2011–2013. W uzasadnieniu pozwu powódka wskazała, że jest zatrudniona w Sądzie Okręgowym w Siedlcach na stanowisku Kuratora Okręgowego od 2002r., a wcześniej jako Kurator Wojewódzki. Zgodnie z przepisami ustawy z 27 lipca 2011r. o kuratorach sądowych wynagrodzenie zasadnicze kuratorów zawodowych na równorzędnych stopniach służbowych jest równe i stanowi odpowiednio do rangi stopnia służbowego wielokrotność kwoty bazowej, której wysokość, ustaloną według zasad określonych w art.14 ust.1a i ust.1b, określa ustawa budżetowa. Kwota bazowa,

począwszy od 2004r., jest waloryzowana corocznie średniorocznym wskaźnikiem wzrostu wynagrodzeń ustalonym na podstawie przepisów o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej. Przyjęty w ustawie mechanizm waloryzacji, zapewniający stabilizację uposażenia kuratorskiego w każdym roku w odniesieniu do przeciętnego poziomu wynagrodzeń, stanowi prawo nabyte, przy czym zgodnie z obowiązującym stanem prawnym (art.15 ust.1 w/w ustawy) kurator zawodowy nie może podejmować dodatkowego zatrudnienia bez zgody Prezesa Sądu Okręgowego oraz innego zajęcia ani sposobu zarobkowania, które przeszkadzałyby w pełnieniu przez niego obowiązków, mogło osłabiać zaufanie do jego bezstronności lub podważać zaufanie do Sądu. W ocenie powódki wykładnia gramatyczna, funkcjonalna oraz logiczna art.14 w/w ustawy konstytuuje normy o charakterze imperatywno-artybutywnym w zakresie konieczności dokonywania corocznej, dodatkowo waloryzacji wynagrodzenia kręgu pracowników, do którego powódka także należy. W efekcie brak waloryzacji stanowi wyraz naruszenia prawa, które daje podstawę do dochodzenia przedmiotowego roszczenia, już z samej zasady słusznego. Normy te nie mają charakteru dyspozytywnego, lecz kształtują obowiązek waloryzacji wynagrodzeń. Art.14 ust.1 ustawy o kuratorach sądowych odsyła do ustaw budżetowych, gdzie corocznie ustalone są wskaźniki wzrostu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej, które bezwzględnie powinny korespondować zarówno z prognozowanym średniorocznym wskaźnikiem wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych na konkretny rok (ustalonym w budżecie), jak i z poziomem inflacji z roku poprzedniego. Roszczenie, z którym występuje powódka obejmuje kwoty, o jakie jej zdaniem powinno zostać podwyższone wynagrodzenie w latach 2011–2013. Kolejne regulacje budżetowe ustanowiły wskaźnik inflacji na poziomie: w 2011r. – 102,3%, w 2012r. – 102,8 %, a w 2013r. – 102,7 %, przy czym wynagrodzenia środowiska kuratorów zawodowych nie zostały w ogóle zwaloryzowane. W tej sytuacji, w ocenie powódki należy uznać, że przepisy te nie korespondują z ratio legis art.14 ust.1 b ustawy o kuratorach sądowych. Ponadto są one sprzeczne z art.2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej stanowiącym o tym, iż Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym, urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej, w tym również z dyrektywą ochrony praw słuszenie nabytych. Stanowisko to znajduje uzasadnienie w fakcie, że we wskazanym okresie wskaźniki wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych - potocznie określane inflacją, osiągnęły znaczne wartości, przez co siła nabywcza pieniądza uległa obniżeniu, co w połączeniu z brakiem podwyżek wynagrodzenia doprowadziło do rzeczywistego spadku wartości świadczenia wypłacanego przez pozwanego. Zaistniała zatem sytuacja, gdzie nie dość, że nie spełniono ustawowego wymogu waloryzacji wynagrodzenia, to na skutek niekonstytucyjnych regulacji budżetowych zostało ono faktycznie zmniejszone. Tymczasem Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie wypowiadał się, że zasada ochrony zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa jest zasadą lojalności państwa wobec adresata norm prawnych. W przekonaniu powódki jej wynagrodzenie powinno zostać zwaloryzowane na poziomie wskaźnika za rok poprzedzający roszczenie, na skutek czego udałoby się przynajmniej zneutralizować spadek siły nabywczej pieniądza. Przyjęty miernik wzrostu wynagrodzeń na kolejne lata stanowi o tyle istotną okoliczność, że ustawodawca w budżecie na lata 2011–2013 w ogóle nie przewidział wzrostu wynagrodzeń pracowników sektora publicznego, a w 2010r. ukształtował go na poziomie o 2,5% niższym niż wskaźnik inflacji - w 2009r. wynoszący 3,5%. W związku z tym przedmiotowe regulacje ustaw budżetowych są sprzeczne z zasadą demokratycznego państwa prawnego i sprawiedliwości społecznej, w tym przypadku atrybutu korzystania z corocznej waloryzacji wynagrodzeń przynajmniej na poziomie spadku realnej wartości złotego za rok poprzedni. Za rażąco niesprawiedliwą oraz godzącą w podstawy porządku prawnego należy uznać praktykę organów władzy ustawodawczej, które w myśl uchwalonego prawa aprobują sytuację, w której duża grupa pracowników instytucji wymiaru sprawiedliwości zostaje w rzeczywistości pozbawiona znacznej części wynagrodzenia. Pozorne utrzymanie płac na niezmiennym poziomie wydaje się zabiegiem neutralnym, ale czynniki ekonomiczne sprawiają, że siła nabywcza pieniądza kształtuje się na różnym poziomie i w żaden sposób nie koreluje z nieustannym wzrostem cen towarów i usług konsumpcyjnych. W związku z tym, za środki o tym samym nominale można nabyć mniejszą ilość dóbr i usług niż w roku poprzednim, co potęguje poczucie braku sprawiedliwości w tym zakresie. Kuratorzy sądowi wykonują coraz więcej zadań bez wzrostu ich wynagrodzeń. Zwiększanie obowiązków wiąże się z dodatkowym czasem poświęcanym na pracę, a także generuje zwiększanie kosztów ich pracy związanej zwłaszcza z dojazdami na miejsce przeprowadzanych czynności służbowych. Terminowe wykonywanie zleczonych zadań wymusza na kuratorach sądowych konieczność korzystania ze swoich prywatnych samochodów, które dla potrzeb służbowych są dodatkowo eksploatowane, a jednocześnie koszty paliw nieustannie rosną. Ostatnia regulacja wynagrodzeń kuratorów sądowych polegająca na podniesieniu wysokości mnożników wynagrodzeń zasadniczych miała miejsce w 2009r. Wysokość wynagrodzenia kuratorów zawodowych w skład,

którego wchodzi wynagrodzenie zasadnicze, dodatek terenowy, dodatek stażowy oraz inne składniki (dodatkowe wynagrodzenie roczne, wynagrodzenia za chorobę i inne) wynika z wysokości kwoty bazowej określonej w ustawie budżetowej, a kwota ta nie jest waloryzowana od 2008r. Wolą ustawodawcy wyrażoną w ustawie o kuratorach sądowych jest wykonywanie przez nich zawodu zaufania publicznego, który poprzez normy zawarte w kodeksie zawodowym, regulującym kompetencje kuratorów, ich etyczną odpowiedzialność wobec Sądu, społeczeństwa oraz współpracowników wymuszają dbałość o rangę zawodu kuratora sądowego. Jednym z wyznaczników rangi zawodu kuratora jest poruszana niniejszym pozwem kwestia wynagrodzenia.

W odpowiedzi na pozew pozwany reprezentowany przez pełnomocnika wniósł o jego oddalenie w całości oraz zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W uzasadnieniu stanowiska pozwany wskazał, że w kwestii wynagrodzenia art.14 ust.1b ustawy o kuratorach sądowych odsyła do ustawy z 23 grudnia 1999r. o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej oraz o zmianie niektórych ustaw. Art. 6 ust.1 ustawy o kształtowaniu wynagrodzeń podaje, że podstawę do określenia wynagrodzeń w roku budżetowym dla pracowników nieobjętych mnożnikowym systemem, stanowią wynagrodzenia z roku poprzedniego, zwaloryzowane średniorocznym wskaźnikiem wzrostu wynagrodzeń ustalonym w ustawie budżetowej oraz dodatkowe wynagrodzenie roczne wypłacane na podstawie odrębnych przepisów. W sprawie sporne jest to, czy ustawodawca w procesie podejmowanych prac nad ustawą budżetową zobowiązany jest do corocznej waloryzacji wynagrodzenia pracownika w takim znaczeniu, ażeby jego wskaźnik zapewniał pracownikom realny wzrost płacy zasadniczej na poziomie co najmniej tożsamym ze wskaźnikiem wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych. Waloryzacja polega na zmianie nominalnej wartości pieniężnej wierzytelności lub płatności w celu utrzymania jej realnej wartości ekonomicznej na niezmiennym poziomie. Ma więc ona na celu przeciwdziałanie zmianom siły nabywczej pieniądza, co z reguły sprowadza się do przeciwdziałania inflacji. Waloryzacja tym samym odnosi się przede wszystkim do wszelkiego rodzaju systematycznych długotrwałych wypłat, np. rent, emerytur czy wynagrodzeń. Niweluje ona negatywny wpływ inflacji na świadczenia, umożliwiając utrzymanie przez beneficjentów stałego poziomu życia. Waloryzacja określonego świadczenia stanowi wynik orzeczenia sądu, albo też podjętych działań legislacyjnych. W treści komentowanego artykułu waloryzacja będzie zatem oznaczać czynność polegającą na pomnożeniu wynagrodzenia z roku poprzedniego przez średnioroczny wskaźnik ustalony w ustawie budżetowej. Tym samym polega na dokonaniu zabiegu arytmetycznego, zmierzającego do finalnego ustalenia wysokości świadczenia w postaci wynagrodzenia za pracę. Z kolei termin „średnioroczny wskaźnik wzrostu wynagrodzeń” użyty w art.2 ust.4 ustawy o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej oraz zmianie niektórych ustaw oznacza wzrost wynagrodzeń na dany rok budżetowy w stosunku do roku poprzedniego. Wskaźnik ten ustalany jest co roku w ustawie budżetowej i w oparciu o zestawienie z wynagrodzeniem pracownika z roku poprzedniego, daje wynik w postaci aktualnej wysokości wynagrodzenia pracownika. Z w/w przepisów wynika, że ustawodawca w momencie ich uchwalenia założył, iż wynagrodzenia pracownicze w sferze budżetowej będą rok rocznie waloryzowane. Wskaźnik waloryzacyjny w latach 2011- 2013 wynosił 100 %, co oznacza, że na te lata nie została przewidziana waloryzacja wynagrodzenia. W ocenie pozwanego na ustawodawcy nie ciąży obowiązek kreowania wzrostu świadczenia w stopniu co najmniej odpowiadającym wysokości stopnia inflacji, który w 2011r. wynosił 102,3 %, w 2012r. – 102,8 %, a w 2013r. – 102,7 %. Ustawa budżetowa, w ramach hierarchii aktów prawa powszechnie obowiązującego jest aktem równorzędnym z ustawą o kuratorach sądowych i ustawą o kształtowaniu wynagrodzeń, co doprowadza do sprzeczności między normami prawnymi. W ustawie o kształtowaniu wynagrodzeń mowa o wzroście wynagrodzeń, natomiast w ustawie budżetowej wzrost wynagrodzeń nie jest realizowany w związku z ustaleniem wskaźnika wzrostu wynagrodzeń na poziomie 100%. Oba akty normatywne obowiązujące odpowiednio w 2011r., 2012r. i 2013r. nie wyłączały obowiązywania określonych przepisów w nich ustanowionych co sprawia, że niewaloryzowanie w tych latach wynagrodzeń było uzasadnione. W ocenie pozwanego wobec takiego zbiegu norm ustawowych należy zastosować regułę chronologiczną, zgodnie z którą akt normatywny później wydany uchyla akt wcześniejszy pod warunkiem, że akt późniejszy ma co najmniej taką samą moc prawną jak akt wcześniejszy. W niniejszej sprawie oznacza to, że w danym stanie faktycznym ustanowienie wskaźnika wzrostu wynagrodzenia w ustawie budżetowej na poziomie 100% nie powoduje jego nieważności w świetle normy zawartej w art.6 ust.1 ustawy o kształtowaniu wynagrodzeń. Przepisy ustaw budżetowych na rok 2011, 2012 i 2013 jako późniejsze uchylają zastosowanie przepisów ustawy z 23 grudnia 1999r. o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej oraz zmianie niektórych ustaw. W tych

okolicznościach wynagrodzenie powódki zostało ustalone zgodnie z prawem i w aktualnym stanie prawnym nie jest możliwe dokonanie jego waloryzacji.

W piśmie procesowym z 2 marca 2015r. powódka rozszerzyła żądanie pozwu o zasądzenie kwoty 1 500 złotych z ustawowymi odsetkami od 1 stycznia 2015r. do dnia zapłaty tytułem waloryzacji wynagrodzenia za styczeń i luty 2015r. Pozwany wniósł o oddalenie rozszerzonego powództwa powołując się na argumentację z odpowiedzi na pozew.

W wyniku rozważenia stanowisk i argumentacji obu stron Sąd Rejonowy uznał roszczenie powódki za nieuzasadnione. Wskazał, że zgodnie z art.14 ust.1, 1a i 1b ustawy z 27 lipca 2001r. o kuratorach sądowych (Dz.U. Nr98, poz.1071 ze zm.) wynagrodzenie zasadnicze kuratorów zawodowych na równorzędnych stopniach służbowych jest równe i stanowi odpowiednio do rangi stopnia służbowego wielokrotność kwoty bazowej, której wysokość, ustaloną według zasad określonych w ust.1a i ust.1b, określa ustawa budżetowa. W 2003r. kwotę bazową dla zawodowych kuratorów sądowych ustalono w wysokości 1 667,70 złotych. Kwota bazowa, o której mowa w ust.1a, począwszy od 2004r., jest waloryzowana corocznie średniorocznym wskaźnikiem wzrostu wynagrodzeń ustalonym na podstawie przepisów o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej. W myśl art.6 ust.1 ustawy z 23 grudnia 1999r. o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. z 2011r., Nr79, poz.431) podstawę do określenia wynagrodzeń w roku budżetowym stanowią wynagrodzenia z roku poprzedniego, zwaloryzowane średniorocznym wskaźnikiem wzrostu wynagrodzeń ustalonym w ustawie budżetowej, oraz dodatkowe wynagrodzenie roczne, wypłacane na podstawie odrębnych przepisów.

Wskazując na powyższe Sąd Rejonowy podniósł, że istotne dla sprawy było ustalenie, czy ustawodawca, w procesie prac na ustawą budżetową, zobowiązany jest do corocznej waloryzacji wynagrodzenia pracownika w takim znaczeniu, aby jego wskaźnik zapewnił pracownikowi realny wzrost płacy zasadniczej na poziomie co najmniej tożsamym ze wskaźnikiem wzrostu cen towarów i usług. Waloryzacja polega na zmianie nominalnej wartości pieniężnej wierzytelności lub płatności w celu otrzymania jej realnej wartości ekonomicznej na niezmiennym poziomie. Ma ona na celu przeciwdziałanie zmianom siły nabywczej pieniądza, co z reguły sprowadza się do przeciwdziałania inflacji. Waloryzacja określonego świadczenia stanowić będzie wynik orzeczenia sądu, albo też podjętych działań legislacyjnych. W świetle dyspozycji art.6 ust.1 ustawy z 23 grudnia 1999r. o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej oraz o zmianie niektórych ustaw waloryzacja oznacza czynność polegającą na pomnożeniu wynagrodzenia z roku poprzedniego przez średnioroczny wskaźnik ustalony w ustawie budżetowej zmierzającą do ustalenia wysokości świadczenia w postaci wynagrodzenia za pracę. Zgodnie z treścią art.2 pkt 4 powyższej ustawy „średnioroczny wskaźnik wzrostu wynagrodzeń” oznacza wzrost wynagrodzeń na dany rok budżetowy w stosunku do roku poprzedniego. Wskaźnik ten ustalany jest co rok w ustawie budżetowej i w oparciu o zestawienie z wynagrodzeniem pracownika z roku ubiegłego daje wynik w postaci aktualnej wysokości wynagrodzenia. Z zacytowanych wyżej uregulowań obu ustaw wynika, że ustawodawca w momencie ich uchwalania założył, iż wynagrodzenia pracownicze w sferze budżetowej będą rok rocznie waloryzowane. Jednakże wskaźnik waloryzacyjny w latach 2011-2013 i w 2015r. wynosi 100 %, co oznacza, że w tych latach ustawodawca nie przewidział waloryzacji wynagrodzenia.

Sąd Rejonowy wskazał, że ustawa o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej oraz o zmianie niektórych ustaw i ustawa budżetowa są równorzędnymi w hierarchii aktami prawa powszechnie obowiązującego. Pierwsza z nich przewiduje wzrost wynagrodzeń, a druga go faktycznie nie realizuje w związku z ustaleniem wskaźnika wzrostu wynagrodzeń na poziomie 100%. Rozstrzygając tę sprzeczność zgodnie z zasadą *lex posterior derogat legi priori* (akt późniejszy uchyla moc obowiązującą aktu wcześniejszego) Sąd pierwszej instancji wywiódł, że w niniejszej sprawie ustanowienie wskaźnika wzrostu wynagrodzenia w ustawie budżetowej na poziomie 100% nie powoduje jego nieważności w świetle normy zawartej w art.6 ust 1 ustawy o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej oraz o zmianie niektórych ustaw. Przepisy ustawy budżetowej na lata 2011–2013 i na 2015r. uchyliły bowiem zastosowanie przepisów ustawy o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej oraz o zmianie niektórych ustaw, która jest ustawą wcześniejszą.

Reasumując Sąd Rejonowy uznał, że żądanie powódki zawarte w pozwie oraz w piśmie o rozszerzeniu powództwa nie znajduje oparcia w obowiązujących przepisach i na mocy a contrario art.14 ust.1,1a i 1b ustawy z 27 lipca 2001r. o kuratorach sądowych (Dz.U. Nr 98, poz. 1071 ze zm.) w zw. z art.6 ust.1 ustawy z 23 grudnia 1999r. o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej oraz o zmianie niektórych ustaw podlegało ono oddaleniu.

Sąd pierwszej instancji wyjaśnił ponadto, że z uwagi na bezzasadność żądań powódki oddaleniu podlegał jej wniosek dowodowy o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu księgowości celem wyliczenia waloryzacji należnej w styczniu i lutym 2015r. Wskazał również, że nie znalazł podstaw do zwrócenia się do Trybunału Konstytucyjnego w trybie art.193 Konstytucji RP z wnioskowanym przez powódkę pytaniem prawnym. Podniósł, że postanowieniem z 11 lutego 2015r. Trybunał Konstytucyjny w sprawie P 44/13 umorzył postępowanie w kwestii połączonych pytań prawnych Sądu Rejonowego w Rzeszowie, Sądu Rejonowego dla Wrocławia-Śródmieścia we Wrocławiu i Sądu Rejonowego w Sandomierzu na podstawie art.39 ust.1 pkt 1 ustawy z 1 sierpnia 1997r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz.U. Nr102, poz. 643 ze zm.). Jedno z powyższych pytań dotyczyło wynagrodzenia powoda zatrudnionego na stanowisku starszego kuratora sądowego. Trybunał wskazał, że przesłanki pytania prawnego dzielą się na podmiotową, przedmiotową i funkcjonalną. W ocenie Trybunału odnośnie pytań prawnych zadanych przez wskazane wyżej Sądy nie zaistniała ta ostatnia przesłanka. Trybunał wskazał, że zadane pytania prawne dotyczyły zapłaty pracownikom, m.in. kuratorowi sądowemu kwoty pieniężnej będącej różnicą wysokości wynagrodzenia za pracę otrzymanego w latach 2010-2013 i wysokości wynagrodzenia za pracę, jakie pracownik powinien otrzymać, jeżeli w powyższym okresie czasu została przeprowadzona waloryzacja jego wynagrodzeń za pracę. Trybunał rozważył, czy ewentualne stwierdzenie niekonstytucyjności wskazanych przepisów ustaw budżetowych wywrze wpływ na treść rozstrzygnięć w sprawach zawisłych przed pytającymi sądami i doszedł do wniosku, że ewentualne orzeczenie stwierdzające niekonstytucyjność art.15 ust.1 pkt 3 ustawy budżetowej na rok 2010, art.13 ust.1 pkt 3 ustawy budżetowej na rok 2011, art.13 ust.1 pkt 3 ustawy budżetowej na rok 2012 i art.13 ust.1 pkt 3 ustawy budżetowej na rok 2013 doprowadziłoby do sytuacji, w której za niezgodne z Konstytucją zostałyby uznane i tym samym wyeliminowane z porządku prawnego przepisy ustaw budżetowych, określające wysokość średniorocznego wskaźnika wzrostu wynagrodzeń w latach 2010-2013. Jednocześnie wciąż obowiązywałyby przepisy, zgodnie z którymi wynagrodzenie za pracę pracowników sądów i prokuratury oraz kuratorów sądowych jest waloryzowane lub podwyższone średniorocznym wskaźnikiem wzrostu wynagrodzeń. Obowiązywałyby także art.9 ust.1 pkt 3 ustawy o kształtowaniu wynagrodzeń, który wskazuje, że powyższy wskaźnik ustalany jest w ustawie budżetowej. W takim hipotetycznym stanie normatywnym pytające sądy nadal byłyby zobowiązane do przyjęcia, że podwyższenie wynagrodzenia za pracę winno nastąpić tylko na podstawie średniorocznego wskaźnika wzrostu wynagrodzeń. Z kolei jedynym sposobem ustalenia przez pytające sądy tego wskaźnika byłoby jego odczytanie z odpowiednich przepisów ustaw budżetowych, które jednak zostałyby usunięte z porządku prawnego w wyniku wyroku Trybunału. W aktualnym stanie prawnym brak jest natomiast normy prawnej, która pozwoliłaby na ukształtowanie wysokości waloryzacji wynagrodzenia za pracę pracowników sądów i prokuratury oraz kuratorów sądowych inaczej, niż na podstawie średniorocznego wskaźnika wzrostu wynagrodzeń określonego w ustawie budżetowej.

W ocenie Trybunału Konstytucyjnego ewentualne orzeczenie stwierdzające niekonstytucyjność art.15 ust.1 pkt 3 ustawy budżetowej na rok 2010, art.13 ust.1 pkt 3 ustawy budżetowej na rok 2011, art.13 ust.1 pkt 3 ustawy budżetowej na rok 2012 i art.13 ust.1 pkt 3 ustawy budżetowej na rok 2013 doprowadziłoby do powstania luki prawnej, wymagającej interwencji legislacyjnej, a nie do ukształtowania takiego stanu prawnego, który pozwalałby pytającym sądom na odmienne rozstrzygnięcie w toczących się sprawach. Dodatkowo wypełnienie owej luki mogłoby przyjąć różny kształt, ze względu na swobodę działania ustawodawcy, niekoniecznie zgodny z oczekiwaniami stron postępowania. Trybunał odwołał się do swoich poprzednich orzeczeń, zgodnie z którymi nie jest spełniona przesłanka funkcjonalna pytania prawnego, jeżeli na skutek hipotetycznego wyroku o niekonstytucyjności zaskarżonych przepisów powstałaby luka prawna, wymagająca interwencji legislacyjnej. Jednocześnie Trybunał zwrócił uwagę na to, że jeżeli zaskarżone zostały przepisy ustaw budżetowych, które utraciły już moc obowiązującą (z upływem danego roku budżetowego), a hipotetyczne orzeczenie o niekonstytucyjności zaskarżonych przepisów nie doprowadziłoby do

zmiany sytuacji prawnej osób, których sprawy są rozpatrywane przez pytające sądy, to nie jest również spełniona przesłanka konieczności wydania wyroku w celu ochrony konstytucyjnych praw lub wolności

Wskazując na powyższe argumenty zawarte w uzasadnieniu postanowienia Trybunału Konstytucyjnego z 11 lutego 2015r. w sprawie o sygnaturze P 44/13 Sąd pierwszej instancji wyjaśnił, że wystąpienie do Trybunału z pytaniem prawnym opisanym przez powódkę, a różniącym się od zadanych już pytań jedynie okresem obowiązywania ustawy budżetowej (2015r.) byłoby niecelowe. Z uwagi na pogląd Trybunału, że ewentualne orzeczenie stwierdzające niekonstytucyjność art.15 ust.1 pkt 3 ustawy budżetowej na rok 2010, art.13 ust.1 pkt 3 ustawy budżetowej na rok 2011, art.13 ust.1 pkt 3 ustawy budżetowej na rok 2012 i art.13 ust.1 pkt 3 ustawy budżetowej na rok 2013 doprowadziłoby do powstania luki prawnej, wymagającej interwencji legislacyjnej, a nie do ukształtowania takiego stanu prawnego, który pozwalałby pytającym sądom na odmienne rozstrzygnięcie w toczących się sprawach, prawdopodobieństwo, że taki sam pogląd Trybunał zająłby odnośnie hipotetycznej niekonstytucyjności art.14 i 9 ust.3 ustawy z 15 stycznia 2015r. - Ustawa budżetowa na 2015r. jest bardzo wysokie. W takiej zaś sytuacji wystąpienie z pytaniem prawnym należało ocenić jako zbędne i prowadzące do nieuzasadnionej przewlekłości postępowania. Wątpliwe jest także to, czy ewentualnie korzystne dla powódki rozstrzygnięcie Trybunału miałyby miejsce przed utratą mocy obowiązującej przez ustawę budżetową na 2015r.

W zakresie kosztów procesu Sąd Rejonowy wskazał, że nie obciążył powódki kosztami zastępstwa procesowego pozwanego uznając, że w sprawie zachodzi wypadek szczególnie uzasadniony, o którym mowa w art.102 kpc. Złożenie przez powódkę niniejszego pozwu było wyrazem ogólnopolskiej akcji protestacyjnej kuratorów sądowych przeciwko zamrożeniu wynagrodzeń. Kuratorzy sądowi, w przeciwieństwie do innych grup zawodowych, ograniczeni są w możliwościach manifestowania swojego stanowiska w sprawach ich dotyczących w inny sposób, np. poprzez strajk. Dlatego niesprawiedliwe byłoby obciążanie powódki kosztami zastępstwa procesowego strony przeciwnej.

Od powyższego wyroku apelację złożyła powódka B. P. zaskarżając go w całości i zarzucając mu:

I. Naruszenie prawa materialnego ,tj. art.2 i art.64 ust.1 i 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w związku z:

a/. art.14 ust.1b ustawy z 27 lipca 2001r. o kuratorach sądowych,

b/. art.13 ust.1 pkt 3 ustawy budżetowej na rok 2011 z 20 stycznia 2011r. w związku z art.44 ust.1 ustawy z 26 listopada 2010r. o zmianie niektórych ustaw związanych z realizacją ustawy budżetowej,

c/. art.13 ust.1 pkt 3 ustawy budżetowej na 2012r. z 2 marca 2012r. w związku z art.24 ust.1 pkt 1 ustawy z 22 grudnia 2011r. o zmianie niektórych ustaw związanych z realizacją ustawy budżetowej,

d/. art.13 ust.1 pkt 3 ustawy budżetowej na 2013r. z 25 stycznia 2013r. w związku z art.16 ust.1 pkt 1 ustawy z 7 grudnia 2012r. o zmianie niektórych ustaw w związku z realizacją ustawy budżetowej,

e/. art.14 i art.9 ust.3 ustawy budżetowej na 2015r. z 15 stycznia 2015r.,

f/. art.2 pkt 4 i art.6 ust.1 ustawy z 23 grudnia 1999r. o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej oraz zmianie niektórych ustaw poprzez ich błędną wykładnię i przyjęcie, że skoro wskaźnik wzrostu wynagrodzeń (waloryzacji) w państwowej sferze budżetowej w latach 2011-2013 i w roku 2015 wynosił 100% i ustawodawca nie przewidział podwyżki wynagrodzeń w tym okresie, to brak jest podstaw do stwierdzenia, że powódce zatrudnionej w Sądzie Okręgowym w Siedlcach w charakterze kuratora sądowego przysługuje podwyższone wynagrodzenie za lata 2011-2013 oraz 2015r. Przepis art.14 ust.1b ustawy z 27 lipca 2001r. wskazuje bowiem, że wynagrodzenie zasadnicze kuratorów sądowych stanowi wielokrotność kwoty bazowej, której wysokość określa ustawa budżetowa. Dokonana przez Sąd Rejonowy wykładnia powyższych przepisów jest sprzeczna z art.2 oraz art.64 ust.1 i 2 Konstytucji RP. Wskazane przepisy ustawy zasadniczej gwarantują szeroki katalog praw majątkowych, w tym prawo do wynagrodzenia. Zagwarantowana ustawą z 27 lipca 2001r. o kuratorach sądowych coroczna waloryzacja wynagrodzenia tej grupy zawodowej nie może być niweczona z jednej strony działalnością ustawodawcy, a z drugiej

strony niewłaściwą wykładnią przepisów przez sądy. Ponadto zastosowana przez Sąd Rejonowy zasada *lex posteriori derogat legi priori* nie prowadzi do usunięcia sprzeczności i konfliktu równorzędnych ustaw, gdyż nie do przyjęcia jest pogląd, że przepisy ustaw budżetowych na lata 2011-2013 i na 2015r. uchyliły przepisy ustawy o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej oraz o zmianie niektórych innych ustaw. Gdyby tak było to przepisy ustawy z 23 grudnia 1999r. nie obowiązywałyby, a przecież tak nie jest.

II. Naruszenie prawa formalnego ,tj. art.177§1 pkt 1 kpc poprzez brak wydania postanowienia o zawieszeniu postępowania w sprawie w sytuacji, gdy Sądowi Rejonowemu było wiadomo, że przepisy art.14 i art.9 ust.3 ustawy budżetowej na 2015r. z 15 stycznia 2015r. budzą wątpliwości co do zgodności z Konstytucją, a zatem zasadne było wystąpienie do Trybunału Konstytucyjnego o zbadanie zgodności tych przepisów z Konstytucją, zgodnie z wnioskiem powódki zawartym w złożonym piśmie procesowym i w konsekwencji zawieszenie postępowania do czasu wydania orzeczenia przez Trybunał. W tym miejscu, w zakresie rozszerzonego powództwa powódka wniosła o zwrócenie się do Trybunału Konstytucyjnego Rzeczypospolitej Polskiej w trybie art.193 Konstytucji z pytaniem prawnym o treści: „Czy art.14 i art.9 ust.3 ustawy z 15 stycznia 2015r. - Ustawa budżetowa na 2015r. (Dz.U. z 2015r., poz.153) są zgodne z art.2 i art.164 ust.1 i 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w takim zakresie, w jakim zawarte w nich uregulowania naruszają zasadę ochrony własności, praw nabytych i zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa, na skutek pozbawienia pracowników (zawodowych kuratorów sądowych) prawa do wypłaty zwaloryzowanego wynagrodzenia za pracę w 2015r. wg przepisów określonych w art.14.ust.1b ustawy z 27 lipca 2001r. o kuratorach sądowych (t.j. Dz.U. z 2014r. poz.795)” bowiem od odpowiedzi na to pytanie zależy wynik niniejszej sprawy. W związku z powyższym wnioskiem, powódka wniosła o zawieszenie postępowania w sprawie na podstawie art.177§1 pkt 1 kpc do czasu udzielenia odpowiedzi przez Trybunał Konstytucyjny na zadane pytanie prawne, a po udzieleniu odpowiedzi przez Trybunał Konstytucyjny i po rozpoznaniu apelacji wniosła o zmianę wyroku Sądu Rejonowego i uwzględnienie powództwa, przy czym w zakresie roszczeń za lata 2011-2013 w oparciu o bezpośrednie zastosowanie Konstytucji poprzez stwierdzenie, że przepisy ustaw budżetowych za lata 2011-2013 są niezgodne z ustawą zasadniczą, a za rok 2015 w oparciu o orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego, o ile zostanie ono wydane, a także o zasądzenie od pozwanego na jej rzecz kosztów procesu wg norm przepisanych. Jako ewentualny powódka zgłosiła wniosek o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania z uwagi na nierozpoznanie istoty sprawy.

Pozwany wniosł o oddalenie apelacji i zasądzenie od powódki na jego rzecz kosztów postępowania apelacyjnego wg norm przepisanych. Nadto wniosł o oddalenie wniosków powódki o zwrócenie się przez Sąd II instancji do Trybunału Konstytucyjnego z pytaniem prawnym o treści sformułowanej przez powódkę i o zawieszenie postępowania do czasu udzielenia przez Trybunał Konstytucyjny odpowiedzi na pytanie prawne.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja powódki B. P. podlegała oddaleniu.

W pierwszej kolejności odnieść się należy do zarzutu naruszenia przez Sąd Rejonowy przepisu prawa procesowego ,tj. art.177§1 pkt 1 kpc, gdyż wniosek o zawieszenie postępowania, tym razem apelacyjnego, na podstawie powyższego przepisu powódka ponowiła w złożonej apelacji. Wniosek ten pozostał w związku z wnioskiem powódki o skierowanie przez Sąd Okręgowy, a wcześniej Sąd Rejonowy pytania prawnego do Trybunału Konstytucyjnego w przedmiocie zgodności przepisów art.14 i art.9 ust.3 ustawy budżetowej na 2015r. z art.2 i art.64 ust.1 i 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (w apelacji omyłkowo wskazano art.164 ust.1 i 2 Konstytucji dotyczący samorządu terytorialnego). Sąd Okręgowy podzielił ocenę Sądu Rejonowego, że w okolicznościach sprawy ,tj. w świetle postanowienia Trybunału Konstytucyjnego z 11 lutego 2005r. wydanego w sprawie o sygnaturze P 44/13 i uzasadnienia tego postanowienia, niecelowe stało się występowanie przez Sąd Rejonowy, czy obecnie Sąd Okręgowy z pytaniem prawnym o treści analogicznej do pytań prawnych w w/w sprawie, w której Trybunał Konstytucyjny umorzył postępowanie. Pytanie prawne o treści wnioskowanej przez powódkę jest analogiczne do pytania prawnego skierowanego do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie P 44/13 przez Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Śródmieścia we Wrocławiu. Różnica sprowadza się tego, że postulowane przez powódkę pytanie prawne miałyby dotyczyć przepisów

ustawy budżetowej na rok 2015r., w sytuacji, gdy wcześniejsze pytanie Sądu Rejonowego we Wrocławiu dotyczyło ustaw budżetowych na lata 2010-2013. Brak jest podstaw do przyjęcia, że Trybunał Konstytucyjny umarzając postępowanie w sprawie pytań prawnych skierowanych wcześniej w analogicznych sprawach przez inne Sądy, w przypadku kolejnego pytania prawnego postąpiłby inaczej i wydał merytoryczne rozstrzygnięcie w kierunku postulowanym przez powódkę. W uzasadnieniu postanowienia z 11 lutego 2015r. w sprawie o sygnaturze P 44/13 Trybunał Konstytucyjny wyczerpująco wyjaśnił dlaczego uznał, że brak jest przesłanek do wydania orzeczenia w przedmiocie niekonstytucyjności przepisów ustaw budżetowych na lata 2010-2013 i w ocenie Sądu Okręgowego argumentacja Trybunału Konstytucyjnego w równej mierze odnosi się do kwestionowanych przez powódkę przepisów ustawy budżetowej na rok 2015. Trybunał wyjaśnił, że w sprawie niespełniona pozostaje przesłanka funkcjonalna pytania prawnego, która wyraża się we wpływie ewentualnego orzeczenia o niekonstytucyjności na treść rozstrzygnięcia w sprawach zawisłych przed sądami zadającymi pytanie prawne. Trybunał wywiódł, że ewentualne orzeczenie stwierdzające niekonstytucyjność przepisów ustaw budżetowych określających średnioroczny wskaźnik wzrostu wynagrodzeń na poziomie 100% doprowadziłoby do sytuacji, w której z porządku prawnego wyeliminowane zostałyby w/w przepisy, ale rozstrzygnięcie to – wbrew oczekiwaniom pytających Sądów i pracowników będących stronami postępowań - nie pozwoliłoby sądom orzekającym na wydanie orzeczeń w kierunku uwzględniającym interesy tych pracowników. Inaczej mówiąc przepisy ustaw budżetowych zostałyby wyeliminowane z porządku prawnego, ale pozostałyby przepisy innych ustaw – w przypadku kuratorów sądowych przepis art.14 ust.1b ustawy z 27 lipca 2001r. o kuratorach sądowych, który nie przewiduje innej możliwości waloryzacji wynagrodzenia, jak tylko na podstawie średniorocznego wskaźnika wzrostu wynagrodzeń określonego w ustawie budżetowej. Doszłoby zatem do powstania luki prawnej, której sądy orzekające nie mogłyby wypełnić, a która wymagałaby interwencji ustawodawcy. W przedstawionych okolicznościach Sąd Okręgowy nie przychylił się wnioskowi powódki o wystąpienie do Trybunału Konstytucyjnego z pytaniem prawnym i co za tym idzie oddalił wnioski powódki o zawieszenie postępowania do czasu udzielenia odpowiedzi na pytanie prawne. Z tych samych przyczyn Sąd Okręgowy nie podzielił argumentacji powódki o naruszeniu przez Sąd Rejonowy przepisu art.177§1 pkt 1 kpc. W świetle argumentacji Trybunału Konstytucyjnego przedstawionej w sprawie o sygnaturze P 44/13 Sąd Rejonowy trafnie ocenił, że kierowanie pytania prawnego doprowadziłoby jedynie do nieuzasadnionego przedłużenia postępowania, a brak pytania prawnego zbędnym czynił zawieszenie postępowania. Stąd zarzut o naruszeniu przepisów postępowania nie mógł być uznany.

Przechodząc do zarzutów naruszenia przez Sąd Rejonowy przepisów prawa materialnego wskazać należy, że wbrew twierdzeniom powódki wskazany Sąd nie dopuścił się zarzucanych mu naruszeń prawa materialnego. Sąd Okręgowy podziela ocenę prawną okoliczności niniejszej sprawy dokonaną przez Sąd pierwszej instancji. W sprawie bezsporne jest, że wobec treści ustaw budżetowych na lata 2011-2013 i 2015 przewidujących średnioroczny wskaźnik wzrostu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej w wysokości 100% doszło do sytuacji, w której mechanizm ustalania wynagrodzenia kuratorów zawodowych określony w art.14 ust.1b ustawy z 27 lipca 2001r. o kuratorach sądowych i poprzez odesłanie w art.6 ust.1 ustawy z 23 grudnia 1999r. o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej oraz o zmianie niektórych ustaw, polegający na określaniu wynagrodzenia na dany rok budżetowy przy przyjęciu wynagrodzenia z roku poprzedniego po jego zwaloryzowaniu średniorocznym wskaźnikiem wzrostu wynagrodzeń (ustalonym w ustawie budżetowej) doprowadził do sytuacji, w której wynagrodzenie to pozostało na poziomie z roku poprzedniego. W rezultacie powyższego, we wskazanym okresie wynagrodzenie grupy zawodowej kuratorów nie wzrosło. Sąd Rejonowy słusznie ocenił, że wobec takiej treści ustaw budżetowych na lata 2011-2013 i 2015 i tzw. ustaw okobudżetowych zakładających wielkość wynagrodzeń na poziomie nie wyższym niż w roku poprzedzającym, doszło do sprzeczności między uregulowaniami tych ustaw a w/w uregulowaniami ustawy o kuratorach sądowych i ustawy o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej oraz o zmianie niektórych ustaw, które przewidywały mechanizm corocznej waloryzacji wynagrodzenia kuratorów średniorocznym wskaźnikiem wzrostu wynagrodzeń. Przepisy kolejnych ustaw budżetowych - na rok 2011, 2012 i 2013, a także 2015 przewidywały bowiem średnioroczny wskaźnik wzrostu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej, jednakże określona w nich wysokość na poziomie 100,0% spowodowała, że w praktyce wynagrodzenia określone przy zastosowaniu tego wskaźnika nie wzrosły. W tych okolicznościach Sąd Rejonowy zasadnie zastosował normę kolizyjną określaną jako *lex posterior derogat legi priori*, w myśl której akt późniejszy uchyla moc obowiązującą aktu wcześniejszego, przy czym wbrew twierdzeniom strony apelującej nie chodzi tu o formalne uchylenie przepisów

ustawy o kuratorach sądowych (w części określającej zasady ustalenia wynagrodzenia) i ustawy o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej oraz o zmianie niektórych ustaw, ale o uchylenie stosowania określonych przepisów w konkretnej sytuacji zaistnienia kolizji norm.

Odnosząc się do twierdzeń powódki, że w sytuacji umorzenia przez Trybunał Konstytucyjny postępowania w sprawie pytań prawnych dotyczących ustaw budżetowych na lata 2011-2013, Sąd pierwszej instancji powinien samodzielnie ocenić zgodność tych przepisów z Konstytucją wskazać trzeba, że dopóki określony przepis nie zostanie uznany za niekonstytucyjny istnieje domniemanie jego zgodności z Konstytucją, a w polskim systemie prawa organem powołanym do orzekania w sprawach zgodności ustaw z Konstytucją jest Trybunał Konstytucyjny - art.188 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997r. Trybunał Konstytucyjny zapytany o zgodność ustaw budżetowych na lata 2011-2013 z Konstytucją umorzył postępowanie w sprawie, ale jak przedstawiono na wstępie rozważań, stanowisko swoje obszernie uzasadnił wskazując na brak spełnienia wszystkich formalnych przesłanek skutecznego wystąpienia z pytaniem prawnym. W tej sytuacji Sąd Rejonowy ocenił żądanie powódki w świetle istniejącego stanu prawnego. Przedstawiona przez Sąd Rejonowy argumentacja jest logiczna, ponadto - co należy jeszcze raz podkreślić - nawet w sytuacji uznania niekonstytucyjności przepisów ustaw budżetowych w zakresie, w jakim przewidywały one średnioroczny wskaźnik wzrostu wynagrodzeń na poziomie 100%, roszczenie powódki nie mogłoby być uwzględnione ze względu na niemożność przyjęcia innego miernika waloryzacji wynagrodzenia jak właśnie średnioroczny wskaźnik wzrostu wynagrodzeń. Tylko taki sposób waloryzacji wynagrodzenia przewiduje bowiem ustawa o kuratorach sądowych. Kończąc wskazać należy, że nie można zgodzić się z twierdzeniem powódki, że Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy. Przedstawione na wstępie rozważania prawne Sądu Rejonowego pokazują, że Sąd ten rozpoznał żądanie powódki, wskazał jakie przepisy znajdują zastosowanie w sprawie, której okoliczności faktyczne nie były sporne i ocenił je w świetle tych przepisów.

Mając na uwadze całokształt powyższych okoliczności Sąd Okręgowy na podstawie art.385 kpc apelację powódki oddalił. Na podstawie art.102 kpc Sąd odstąpił od obciążania powódki kosztami procesu za drugą instancję.